

Jacek Kotuła

**Rozwój leczenia stomatologicznego w Zielonej Górze,
w latach 1945 – 1989**

Rozprawa doktorska

Promotor: prof. zw. dr hab. n. med. Jerzy Supady

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Łódź 2016

Streszczenie

Rozwój lecznictwa stomatologicznego w Zielonej Górze w latach 1945 – 1989

Słowa kluczowe: Zielona Góra, służba zdrowia, stomatologia, Polska Ludowa, pacjenci

Celem niniejszej rozprawy było przedstawienie rozwoju lecznictwa stomatologicznego w Zielonej Górze w latach 1945 – 1989, czyli w okresie Polski Ludowej. Był to okres ważnych przemian politycznych i społeczno – gospodarczych w Polsce i na Ziemiach Odzyskanych. W przedmiotowym okresie doszło do zmiany wielosektorowego systemu opieki zdrowotnej charakteryzującego się wolnorynkowością i konkurencyjnością na radziecki model uspołecznionego systemu opieki zdrowotnej, który wraz z upływem lat obejmował wszystkie grupy społeczne bezpłatną i niedofinansowaną opieką zdrowotną. System ten wraz z przejściem przez państwo pełnej odpowiedzialności za zdrowie obywatela, zdejmował z niego obowiązek troski o własne zdrowie. Jednocześnie system ochrony zdrowia został całkowicie zindoktrynowany i upolityczniony, a decyzje podejmowane przez władze miasta i województwa były wielokrotnie oparte na przesłankach ideologicznych, a nie wiedzy i zapotrzebowaniu. Sytuacja ekonomiczno – finansowa związana ze wzrostem kosztów leczenia przy jednoczesnym obniżeniu nakładów na ochronę zdrowia przyczyniła się do wzrostu niewydolności systemu opieki zdrowotnej.

Celem niniejszej dysertacji stało się usystematyzowanie wiedzy na temat zmian zachodzących w przedmiotowym okresie w lecznictwie stomatologicznym na terenie Zielonej Góry w aspekcie zmian zachodzących w województwie, oraz na tle rozwoju otwartej i zamkniętej opieki zdrowotnej, wraz z próbą oceny wpływu zmian na przekształcenia w stomatologicznej opiece zdrowotnej. Podjęte badania polegające głównie na analizie dostępnych dokumentów opisują sytuację lecznictwa otwartego i zamkniętego, a na ich tle sytuację poszczególnych przychodni i poradni stomatologicznych w mieście i ambulansów stomatologicznych dojeżdżających do podmiejskich wsi celem zabezpieczenia opieki stomatologicznej szerokim grupom społeczeństwa. Przedmiotem zainteresowania stało się szkolenie podyplomowe i specjalizacyjne kadry lekarsko dentystycznej, szkolenie pomocniczego personelu lekarsko – dentystycznego, działalność oddziału Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w aspekcie kształcenia kadr lekarsko – dentystycznych, działalność pionierów lecznictwa stomatologicznego w mieście i województwie, oraz zaangażowanie lekarzy stomatologów w reaktywowanie samorządu zawodowego lekarzy i lekarzy dentystów.

We wnioskach wykazano, że wszelkie działania lecznictwa stomatologicznego w mieście wiązały się z zabezpieczeniem potrzeb leczniczych pacjenta. Jego prawa wysuwały się na pierwszy

plan w realizacji potrzeb leczniczych w poszczególnych działach stomatologii. Jednocześnie niedofinansowanie i brak modernizacji przychodni i poradni stomatologicznych wpływał na ograniczenia dostępności do zabiegów stomatologicznych. Przeprowadzone badania potwierdziły wysokie zaangażowanie lekarzy dentystów w realizacji misji związanej z poprawą stanu zdrowia narządu zucia powierzonych im pacjentów. Stwierdzono ogromne znaczenie szkolnych i międzyszkolnych poradni stomatologicznych, w których prowadzono profilaktykę stomatologiczną i leczenie planowe.

Wyniki prowadzonych badań wykazały zabezpieczenie potrzeb leczniczych społeczności zielonogórskiej we wszystkich dziedzinach stomatologii w stopniu podstawowym. Wykazano, iż kondycja placówek lecznictwa stomatologicznego ulegała poprawie. Negatywne strony w infrastrukturze stomatologicznej wiązały się z brakiem sprzętu stomatologicznego, materiałów stomatologicznych, leków oraz niedoborów kadry lekarsko – stomatologicznej. Jej stan charakteryzował się polaryzacją rozmieszczenia lekarzy stomatologów, którzy osiedlali się głównie w miastach. Deficyt liczby lekarzy dentystów dotyczył głównie mniejszych miejscowości i wsi. Do poprawy sytuacji dążono przede wszystkim poprzez wprowadzenie zmian organizacyjnych, nakazowych, lub też stosując zapewnienia poprawy statusu lekarzy dentystów realizując potrzeby mieszkaniowe, finansowe, czy posiadania samochodu.

W części badawczej praca oparta jest na metodzie porównawczej i statystycznej, a jedną z technik badawczych jest analiza uzyskanych dokumentów. Niniejsza dysertacja zawiera szereg analiz statystycznych dotyczących liczby kadr medycznych w mieście i województwie w zakresie kadr lekarzy, lekarzy stomatologów i personelu pomocniczego lekarsko – dentystycznego. Przedstawiono również zabezpieczenie opieki lekarskiej i lekarsko – dentystycznej w odniesieniu do 10 000 mieszkańców. Dane statystyczne odwołują się również do dynamiki zmian liczby poszczególnych zabiegów na przestrzeni określonej kwerendy czasowej.

W pracy wykorzystano opracowania naukowe oraz literaturę podejmującą zagadnienia ochrony zdrowia w aspekcie zmian zachodzących w systemie opieki zdrowotnej. Wykorzystano akty prawne stanowione przez organy władzy centralnej i lokalnej. Korzystano z informacji zdeponowanych w archiwach i na stronach internetowych. Na ich podstawie stwierdzono, że działania podejmowane zarówno przez władze centralne jak również przez władze lokalne polegające na wydawaniu aktów prawnych regulujących funkcjonowanie służby zdrowia i decyzji administracyjnych, poprawiały, lecz nie przynosiły w pełni oczekiwanych rezultatów w realizacji kompleksowej opieki stomatologicznej, przy równoczesnym niedoszacowaniu kosztów związanych z funkcjonowaniem systemu opieki stomatologicznej.

Summary

The development of stomatology treatment in Zielona Góra within 1945–1989.

Key words: Zielona Góra, health care service, stomatology, the People's Republic of Poland, patients.

The aim of the hereby essay was to present the development of stomatology treatment in Zielona Góra within 1945 – 1989, that is the period of the People's Republic of Poland. It was the time of very important political and socio-economic changes in Poland and its Reclaimed Lands. During the period that is being described there were multi-sector health care service changes which characterized in free market and competitive choices according to the Russian model of social health care service, which with the time covered all social groups and provided free health care as well as underfunded health care. The system took control of the full responsibility for citizen's health, and released the duty of taking care of one's health. At the same time the system of health service was completely indoctrinated and politicized, and the decisions were approved by city and voivode ship councils, and they were based on ideological presumptions, yet not on knowledge and needs.

The economic – financial situation was connected with the increase of treatment costs as well as the reduction of health care funding which greatly contributed to the failure of health care service.

The aim of the essay is to systematize the knowledge of the upcoming changes in the subject period of the dental treatment covering the area of Zielona Góra, considering also changes in voivode ship with the background of the open and close health care. It also aims to evaluate the influence of the changes on transformation of health care service. The researches taken are to analyze available documents. They describe open and close health care service situations and also based on them situations of the particular clinics and dental clinics in towns and also of the dental ambulances that commute to local villages to insure proper dental care for all walk of lives society. The issue of interest are: postgraduate trainings and specialized ones for the medical-dental managements, trainings of the helping medical-dental staff, activities of the Polish Stomatology Society department in educating medical-dental staff, activities of the dental treatment pioneers in towns and voivode ships, and finally engagement of the doctors of medical dentistry in reactivating doctors and stomatologists professional union.

The conclusions show that every medical stomatology measures in town are to ensure proper medical treatment of the patient. One's rights are the first to be taken under consideration when it comes to achieve one's treatment needs in a particular stomatology branch. Equally underfunding and lack of clinic and stomatology clinic modernization influenced on limiting availability of dental treatment. Conducted researchers confirmed high stomatologists' involvement in realization of the mission connected with the improvement of the superior patient's chewing organ.

The great importance of the school and interscholastic dental clinics, in which there had been dental prophylaxis as well as planned treatment, had been observed.

The results of the conducted researches proved the coverage of all Zielona Góra's community treatment needs in all fields of stomatology on a fundamental level. It had also been proved that the condition of dental clinics improved. The negative sides of the dental infrastructure were due to the lack of dental equipment as well as dental materials, medicaments or lack of qualified doctors and staff. Its state was characterized with the polarization of stomatologists distribution, who dwelled mainly in towns and cities. The deficit of doctors applied mainly to smaller towns and villages. Organizational and restrictive changes were applied to improve the situation and there were tries to assure the dentists that their status would improve by fulfilling their housing and financial needs or even a car possession.

In the researched part the work is based on the comparative and statistical method, and one of the research techniques is the analysis of the gained documents. The following dissertation includes series of statistical analyses of the medical staff, dentists, dental medical staff and the development of their number in towns and voivode ships. The medical care and dental care guarantee concerning 10000 citizens had been presented. Statistical data also apply to dynamics of changes in particular number of treatments in the tract of time query.

The paper was based on scientific studies and literature, dealing with health protection issues in the aspect of changes adjusted in healthcare system. The law acts established by central and local authorities have been used. The information saved in archives and on internet websites has also been used. On the ground of these documents it was stated that measures taken both by central and local authorities aimed to law acts establishments that regulated health service and also administrative decisions. Those measures improved but did not bring expected results when it came to complex dental care concerning undervalued financial costs of functioning of dental health care system.